

تاریخ کتابت وندیداد دانشگاه

*
محمدحسین اسلام‌پناه
(کرمان)

در صفحه ۵۲۷ نامه بهارستان شماره ۱۳ - ۱۴ استاد محترم خانم کتایون مزدپور لطف کرده یادداشت مرا از نظر گذرانده و توضیحی از کتاب تاریخ تاریخ در ایران به عنوان شاهد بر صحت نظر خود ابراز فرموده‌اند؛ به این مضمون که:

«... تاریخ پس از ۲۰ یزدگرد یعنی بیست سال پس از تاجگذاری یزدگرد سوم مصادف با زمان قتل او ... تاریخ دیگر تاریخ یزدگردی است که با نخستین سال سلطنت یزدگرد سوم آغاز می‌گردد و ده سال با تاریخ هجری شمسی تفاوت دارد».

این مطلب تأیید گفته‌های حقیر است و این دو نوع تاریخ هر اسمی که داشته باشند اعم از پارسی، فرسی، مجوسی و یزدگردی از دو مبدأ با اختلاف ۲۰ سال از یکدیگر آغاز شده و در زمان صفویه یکی ۴۰ سال و دیگری ۶۰ سال با تاریخ هجری قمری اختلاف داشته‌اند. نوعی را که گفته‌اند در قرون اولیه اسلامی رواج داشته به دلیل ذکر «پس از بیست یزدگرد» در وندیداد دانشگاه تهران، لااقل تا قرن دهم هجری قمری در زمان صفویه ادامه داشته است. اینکه آقای عبداللهی گفته‌اند این دو تاریخ گاهی با هم خلط می‌شوند عیناً در مورد اخیر مصداق پیدا کرده است و موجب خلط مبحث از جانب بانوان محترم مزدپور و فاطمه جهانپور شده است. اما تاریخ تحریر وندیداد آستان قدس رضوی در اشعار شرح حال کاتب در صفحه ۳۹۴ به صراحت ۹۹۲ یزدگردی مطابق ۱۰۳۲ هجری قمری آمده است. گفته‌اند در متن پهلوی صفحه ۳۹۲ که ترجمه آن در صفحه ۳۹۱ آمده است: «... سال بر ۹۹۲ بیست سال پس از شاهنشاه یزدگرد...»، که اگر وجود کلمه «بیست سال» در متن محرز باشد می‌توان گفت مترجم متن پهلوی رقم دهگان تاریخ را به جای ۷ عدد ۹ به اشتباه خوانده است و مطلب شایسته دقت مجدد و دوباره خوانی آن است.

به هر حال به ضرس قاطع می‌توان گفت دو وندیداد دانشگاه تهران و آستان قدس رضوی به دست دو برادر (کهنتر بودن برادر اخیر مسلم نیست) در سال‌های ۹۷۶ و ۹۷۲ «پس از بیست یزدگرد» یا ۹۹۶ و ۹۹۲ پس از جلوس یزدگرد یعنی سال‌های ۱۰۳۶ و ۱۰۳۲ هجری قمری کتابت شده‌اند و معقول هم همین است که نوشته‌های دو برادر ۴ سال با هم فاصله داشته باشد تا ۲۴ سال که هم بعید به نظر می‌رسد و هم تاریخ‌ها به آن صراحت دارند.

* مهندس معدن و آب‌شناسی؛ صاحب دکان «صحافی کهنه‌کتاب» در کرمان.

